

РЪДИАРД КИПЛИНГ РАКЪТ, КОЙТО СИ ИГРАЕШЕ С МОРЕТО

Превод от английски: Валери Петров, 1996

chitanka.info

Преди далечните Минало-свършени времена, о, мое Безценно съкровище, беше Времето на Самото начало. Тогава именно Върховният магьосник направи всичко да бъде готово за животните. Първо пригответи Земята; после пригответи Морето; и тогава каза на Животните, че могат да излязат и да играят. И животните попитаха:

— О, Върховни магьоснико, на какво да играем?

И той им рече:

— Ще ви кажа.

Той взе в шепите си Слона — Големия слон, в който се съдържаха всички слонове за в бъдеще — и му рече:

— Играй на Слон!

И Големият слон започна да играе, както му беше речено.

Той взе Бобъра — Големия бобър, в който се съдържаха всички бобри за в бъдеще — и му рече:

— Играй на Бобър!

И Големият бобър започна да играе, както му беше речено.

Той взе Кравата — Голямата крава, в която се съдържаха всички крави за в бъдеще — и ѝ рече:

— Играй на Крава!

И Голямата крава започна да играе, както ѝ беше речено.

Той взе Костенурката — Голямата костенурка, в която се съдържаха всички костенурки за в бъдеще — и ѝ рече:

— Играй на Костенурка!

И Голямата костенурка започна да играе, както ѝ беше речено.

И така той взе поред всички животни — зверове, птици и риби — и им рече на какво да играят.

Но към края на деня, когато хората и нещата стават уморени и неспокойни, дойде Човекът (със своето малко Дете-дъщеря? Да, разбира се!) със своето малко Дете-дъщеря, със своето Безценно съкровище на рамене. И Човекът рече:

— О, Върховни магьоснико, на какво играеш с животните?

И Върховният магьосник рече:

— О, Сине Адамов, играя на Самото начало. Но ти си много голям и умен за тази игра.

И Човекът се поклони и рече:

— Да, много съм голям и умен за нея, но ти гледай да сториш тъй, че всички Животни да ме слушат.

Но докато двамата разговаряха, ракът Пау Ама — тъкмо му беше дошъл редът да узнае на какво трябва да играе — се измъкна настрани-настрани и се плъзна в морето, като си казваше:

„Аз ще си играя на каквото си желая в дълбоките води и няма да слушам този Син Адамов!“

Никой не го видя освен малкото Дете-дъщеря върху рамото на Човека. И играта продължи, докато не остана нито едно Животно, което да не знае на какво трябва да играе. И Върховният магьосник отупа дланите си от лекия прах и тръгна по света да провери как играеха Животните.

Той отиде на Север, о, мое Безценно съкровище, и видя, че Големият слон ринеше със своите бивни зъби и тъпчеше с краката си съвсем новата, приготвена за него гола земя.

— Кун? — рече Големият слон, което значеше: „Добре ли е?“

— Пая кун! — рече Върховният магьосник, което значеше: „Много добре“. И той дъхна върху камъните и буците земя, които Големият слон беше натрупал, и те станаха високите Хималайски планини, и ти можеш да ги откриеш на картата.

Той отиде на Изток и видя, че Голямата крава пасеше в съвсем новото, приготвено за нея поле; тя лизна с езика си наведнъж цяла гора, погълна я и се излегна да я преживя.

— Кун? — рече Голямата крава.

— Пая кун! — рече Върховният магьосник. И той дъхна върху голото, което тя беше опасла, и върху мястото, където беше легнала, и едното стана Голямата индийска пустиня, а другото — пустинята Сахара, и ти можеш да ги откриеш на картата.

Той отиде на Запад и видя, че Големият бобър заприщваше с дървета устията на няколко съвсем нови реки, приготвени за него.

— Кун? — рече Големият бобър.

— Пая кун! — рече Върховният магьосник. И той дъхна върху дърветата и върху застоялите води и те станаха Евърглейдските блата във Флорида, и ти можеш да ги откриеш на картата.

Тогава той отиде на Юг и видя, че Голямата костенурка ровеше с плавниците си съвсем новия пясък, приготвен за нея, така че скали и песьчинки хвърчаха на всички страни и падаха далече в морето.

— Кун? — рече Голямата костенурка.

— Пая кун! — рече Върховният магьосник. И той дъхна върху скалите и пясъка, които бяха нападали в морето, и те станаха прекрасните Борнео, Целебес, Суматра, Ява и останалите острови от Малайския архипелаг, и ти можеш да ги откриеш на картата. Само че са много, да знаеш.

Скоро след това Върховният магьосник срещна Човека край брега на реката Перак — тя тече в Малакския полуостров — и му рече:

— Сине Адамов, слушат ли те всички Животни?

— Да — рече Човекът.

— Слуша ли те цялата Земя?

— Да — рече пак Човекът.

— Слуша ли те цялото Море?

— Не! — рече Човекът. — Веднъж денем и веднъж нощем Морето навлиза в реката Перак и изтласква водите ѝ в гората и от тях къщата ми е цялата влажна; веднъж денем и веднъж нощем то се връща назад и завлича със себе си речната вода, тъй че лодката ми остава на сухо в калта. Това ли е играта, на която си ми казал да играе?

— Не! — рече Върховният магьосник. — Това е друга и лоша игра.

— Ето, гледай! — рече Човекът. И в този миг голямото Море навлезе в устието на реката Перак, като изтласкваше водата ѝ назад, докато тя заля на огромно пространство гъстите гори и наводни къщата на Човека.

— Това е нередно. Пусни лодката си във водата, да открием кой си играе с цялото Море! — рече Върховният магьосник.

Те се качиха в лодката — малкото Дете-дъщеря също тръгна с тях. Човекът взе своя „крис“ — един извит нож, с острие, къдраво като пламък, тласна лодката в реката Перак и тримата поеха. Тъкмо тогава Морето почна да отдръпва водата си и течението му изсмука лодката през устието на реката, край Селангор, край Малака, край Сингапур, все по-нататък до остров Бинтан, тъй бързо, сякаш нещо я дърпаше с връв.

Тогава Върховният магьосник се изправи в нея и извика:

— Хей, Зверове, Птици и Риби, които взех в шепите си при Самото начало! Аз ви научих да играете всяко играта, която беше за него, и искам да зная: кое от вас си играе с Морето?

Тогава всички Зверове, Птици и Риби се обадиха в един глас:

— Върховни магьоснико, ние играем игрите, които ти ни каза, че трябва — ние и децата ни — да ги играем! Никое от нас не си играе с Морето!

Тогава Луната изгря — голяма и кръгла — над водите и Върховният магьосник рече на гърбавия старец, който живее на нея и открай време суче връв за въдицата си, с която се надява някой ден да улови Света:

— Хей, Лунни рибарю, ти ли си играеш с Морето?

— Не — рече Рибарят. — Аз си суча връв за въдицата, с която някой ден ще улова Света; но не си играя с Морето!

И той продължи да суче връвта си.

Но на Луната живее и един Плъх, който, докато Рибарят суче връвта, непрекъснато му я прегризва; и Върховният магьосник му рече:

— Хей, Лунни плъхо, ти ли си играеш с Морето?

— Не! — рече Плъхът. — Аз съм много зает да гриза връвта, която Рибарят усуква; нямам време да си играя с Морето!

И той продължи да гризе връвта.

Тогава малкото Дете-дъщеря вдигна нагоре своите малки, меки, мургави ръчички с чудесни гривнички от раковини по тях и каза:

— О, Върховни магьоснико, когато моят Татко ти заговори в Самото начало и аз бях на рамото му, и ти казваше на Животните кое на каква игра да играе, едно непослушно Животно се скри в Морето, преди да му кажеш неговата игра.

И Върховният магьосник рече:

— Колко мъдри са малките дечица, когато наблюдават внимателно и не говорят много. Как изглеждаше това животно?

И малкото Дете-дъщеря каза:

— Беше кръгло и беше плоско; и очите му бяха като израсли на стъбълца; и вървеше настрани, ето така; и беше покрито отгоре със здрава плоча.

И Върховният магьосник рече:

— Колко са мъдри малките дечица, когато казват истината. Сега разбрах къде е отишъл Пау Ама. Подай ми веслото!

Той взе веслото, но нямаше нужда от гребане, защото водата на Морето се носеше неотклонно и равномерно край островите, докато стигнаха до мястото, наречено Пусат Тасек — Сърце на морето, —

където се отваря голямата пропаст, водеща до самата сърцевина на Света; в тази пропаст расте Вълшебното дърво „Пау Янги“, което ражда чудодейните двойни орехи. Тогава Върховният магьосник потопи ръката си до рамото в дълбоката топла вода и под корените на Вълшебното дърво напипа широкия гръб на рака Пау Ама. А Пау Ама се сгуши при докосването и от това цялото Море се надигна, както се надига водата в кофичката ти, когато си мушнеш ръчичката в нея.

— Аха! — рече Върховният магьосник. — Сега зная кой си е играел с Морето!

И той извика:

— Какво правиш там, Пау Ама?

И Пау Ама се обади дълбоко там някъде отдолу:

— Тук си живея. Веднъж денем и веднъж нощем излизам да си търся храна. Веднъж денем и веднъж нощем пак се връщам у дома. Остави ме на мира!

Тогава Върховният магьосник рече:

— Слушай, Пау Ама. Когато излизах от пещерата си, водите на Морето се втичат в Пусат Тасек и от това бреговете на всички острови остават на сухо и малките рибки измират, а Раджа Моян Кабан, Царят на слоновете, си изцапва краката с кал; когато пък се връщаш в Пусат Тасек, Морето се надига и от това половината малки островчета остават под водата и къщата на Човека бива залята, а Раджа Абдулах, Царят на крокодилите, се нагълтва със солена вода.

Тогава дълбоко, там нейде отдолу, Пау Ама се засмя и каза:

— Не знаех, че съм можел толкоз много. Отсега нататък ще излизам по седем пъти на денонощие и Морето няма да остава миг спокойно.

И Върховният магьосник рече:

— Не мога да те накарам да играеш на играта, която ти бях определил, Пау Ама, защото ти ми се изплъзна при Самото начало. Но ако не се страхуваш, излез малко вън да си поговорим.

— Не се страхувам! — рече Пау Ама и изплува на морската повърхност под лунната светлина. Нямаше на света друго животно, грамадно като Пау Ама, защото той беше Царят на всички раци, не обикновен Рак, а Рак на раците. Единият ръб на черупката му опираше брега при устието на Саравак, другият — при устието на Паханг! А висок беше колкото дима на три вулкана! Като се надигаше между

клоните на Вълшебното дърво, той отбрули случайно един от едрите му плодове близнаци, от които човеците се подмладяват; малкото Детедъщеря видя чудотворния орех с двойна ядка да се клатушка и подскача във водата край лодката, извади го и почна да чопли зелените му очички със своите малки златни ножички.

— Хайде, Пау Ама! — рече Върховният магьосник. — Направи сега една Магия, да те видим колко много можеш!

Пау Ама завъртя очи, размърда крака, но успя само да развълнува Морето, защото, макар и да беше Цар на раците, все пак си оставаше един Рак и нищо повече. И Върховният магьосник се разсмя:

— Изглежда, че не можеш толкоз много, Пау Ама — рече той. — Дай сега аз да опитам!

И той направи една Магия с лявата си ръка, и то само с кутрето на лявата си ръка, и изведнъж — гледай и се май, о, мое Безценно съкровище! — твърдата синьозеленикавочерна черупка на Пау Ама падна от него, както пада обвивката от кокосовия орех, и Пау Ама остана гол и мек като малките рачета, които ти, о, мое Безценно съкровище, ловиш край морския бряг!

— Видя ли колко много можеш? — рече Върховният магьосник. — Да кажа ли сега на Човека до мен да те насече на късчета със своя „крис“? Да пратя ли сега да повикат Раджа Моян Кабан, Царя на слоновете, да те намушка с дългите си бивни? Или да извикам Раджа Абдулах, Царя на крокодилите, да те захапе със страшните си зъби?

И Пау Ама се примоли:

— Ти ме посрами. Върни ми твърдата черупка и ме пусни да се върна в моя Пусат Тасек и аз ще излизам да си диря храна само веднъж денем и веднъж нощем!

Но Върховният магьосник рече:

— Не, Пау Ама, няма да ти върна черупката, защото ти ще пораснеш още и ще станеш по-силен и тогава пак ще се възгордееш, ще забравиш обещанието си и отново ще почнеш да си играеш с Морето.

Тогава Пау Ама каза:

— Но как ще живея? Аз съм толкова голям, че мога да се крия само в Пусат Тасек; ако отида другаде, какъвто съм мек сега, Акулите ще ме изядат; а ако остана в Пусат Тасек, ще умра от глад.

И като каза това, той размърда краката си и заплака.

— Чувай, Пау Ама! — рече тогава Върховният магьосник. — Не мога да те накарам да играеш на играта, която ти бях определил, защото ти ми се изплъзна при Самото начало, но ако поискаш, аз мога да направя от всеки камък, от всяка дупка, от всяко снопче водорасли във всички морета по един сигурен Пусат Тасек за теб и децата ти до края на Света.

Тогава Пау Ама каза:

— Това е добро, но аз още не съм решил. Виж го, ето го Човека, който те заговори при Самото начало. Ако не беше той, аз нямаше да се уморя от чакане и нямаше да избягам, и всичко това нямаше да се случи. Той какво ще направи за мен?

И Човекът рече:

— Ако поискаш, аз мога да направя една Магия, така че и дълбоката вода, и твърдата земя да станат дом за теб и децата ти, и вие да можете да се криете и в морето, и на сушата.

И Пау Ама каза:

— Още не съм решил. Виж го, това е момиченцето, което ме видя, като се измъквах при Самото начало. Ако то беше казало тогава, Върховният магьосник щеше да ме извика обратно и всичко това нямаше да се случи. То какво ще направи за мен?

И малкото Дете-дъщеря каза:

— Орехът, който ям, е много вкусен. Ако поискаш, аз мога да направя една Магия и да ти дам тези здрави и остри ножички, тъй че ти и децата ти да можете да си чупите с тях по цял ден кокосови орехи като този, когато излизате на сушата; и да си изравяте с тях по един Пусат Тасек за всички, когато нямате наблизко камък или дупка; и с тях да се катерите по дърветата, когато поискате.

И Пау Ама каза:

— Все пак още не съм решил, защото какъвто съм мек, всички тези дарове няма да ми помогнат. Върни ми черупката, о, Върховни магьоснико, и аз ще играя на твоята игра.

И Върховният магьосник рече:

— Добре, ще ти я върна, Пау Ама, за единадесет месеца от годината. Но на дванайсетия месец всяка година тя отново ще омеква, за да те държи смирен, като ти спомня, Пау Ама — на теб и на децата ти, — че аз мога да правя Магии; защото виждам, че инак, когато те направим да живееш и във вода, и на сухо, ти ще се възгордееш, а

когато ти дадем тези ножици, за да се катериш по дърветата, да си чупиш орехи и да си ровиш дупки с тях, ще останеш лаком и нахален, Пау Ама!

Тогава Пау Ама помисли малко и каза:

— Реших! Приемам даровете!

И тогава Върховният магьосник направи една Магия с дясната си ръка, и то с петте пръста на дясната си ръка, и — гледай и се май, о, мое Безценно съкровище! — изведнъж Пау Ама почна бързо-бързо да се смалява, да се смалява, да се смалява, докато накрай се превърна в мъничко зелено раче, което плуваше във водата край ръба на лодката, като пискаше със съвсем тъничко гласче:

— Дай си ми ножичките! Дай си ми ножичките!

И Детето-дъщеря го грабна в малката си мургава шепичка, седна на дъното на лодката и му даде своите ножички. И малкият Пау Ама ги размаха в мъничките си ръчички, защрака с тях и записка:

— Мога да си ям орехи, да си троша черупки, да си ровя дупчици; мога да се катеря по дърветата; мога да си дишам на суша и да си намирам по един Пусат Тасек под всеки камък. Преди не можех толкоз много! Кун? (Добре ли е?)

— Пая кун! — рече Върховният магьосник и със смях го благослови. И Пау Ама пропълзя до ръба на лодката и цопна във водата. И беше тъй мъничък, че би могъл да се скрие в сянката на всеки сух лист на брега и на всяка празна раковинка на морското дъно.

— Правилно ли сторих? — рече Върховният магьосник.

— Да — рече Човекът. — Но сега трябва да се върнем обратно до река Перак, а това е дълъг път за гребане. Ако бяхме изчакали Пау Ама да излезе от Пусат Тасек и да си влезе в него пак, водата щеше да ни върне сама там, откъдето дойдохме. И гребането щеше да бъде по-малко.

— Мързелив си! — рече Върховният магьосник. — Щом е тъй, нека до края на дните си ти и децата ти да искате все „малко, малко“ да работите и от това „Малко! Малко!“ да ви излезе името „Малайци“!

И той вдигна пръст към Луната и рече:

— Хей, Рибарю, този Човек иска малко да работи и не му се гребе до дома. Изтегли му лодката със своята въдица!

— Не — рече Човекът, — щом аз ще искам малко работа до края на дните си, нека през всичките ми дни Морето работи за мен по два

пъти на ден! Ще падне по-малко гребане.

И Върховният магьосник се разсмя и рече:

— Пая кун! (Много добре!)

И Лунният плъх престана да гризе връвта; и Рибарят спусна своята въдица до Морето и с нея го издърпа цялото край остров Бинтан, край Сингапур, край Малака, край Селангор, дордето лодката профуча обратно през устието на реката Перак.

— Кун? — каза Лунният рибар.

— Пая кун! — рече Върховният магьосник. — И отсега нататък дърпай и отпускай морето по два пъти денем и два пъти нощем, та да има малко-малко гребане за малайските рибари. Но дърпай и отпускай внимателно, че да не направя и на теб една Магия като на Пау Ама!

И тримата продължиха нагоре по река Перак и си легнаха да спят, о, мое Безценно съкровище.

А сега слушай и внимавай!

От този ден до днес Луната винаги дърпа и отпуска Морето и прави това, което ние наричаме приливи и отливи. Понякога Рибарят дръпва малко по-силно — и тогава имаме високи приливи, а друг път съвсем слабо — и тогава имаме ниски приливи. Но обикновено той внимава, защото си спомня какво му е казал Върховният магьосник.

А Пау Ама? Като си играеш край морския бряг, ти можеш да видиш как всички деца на Пау Ама си правят малки Пусат Тасечета под всеки камък и снопче водорасли; можеш да ги видиш как размахват малките си ножички; а в някои части на света те наистина живеят на сушата, катерят се по дърветата и ядат кокосови орехи, както малкото Дете-дъщеря им беше обещало. Но веднъж в годината всички Пау Ама хвърлят твърдата си черупка и стават меки — за да си спомнят какво може да им направи Върховният магьосник. И все пак не е хубаво да се убиват и ловят децата на Пау Ама само защото първият Пау Ама е бил горделив и груб преди толкоз много време.

А, щях да забравя! Децата на Пау Ама никак не обичат да бъдат измъквани от техните малки Пусат Тасечета и носени насам-натам в разни стъклени буркани; и затова те ти щипят пръстчетата със своите ножички, о, мое Безценно съкровище, и така ти се пада!

* * *

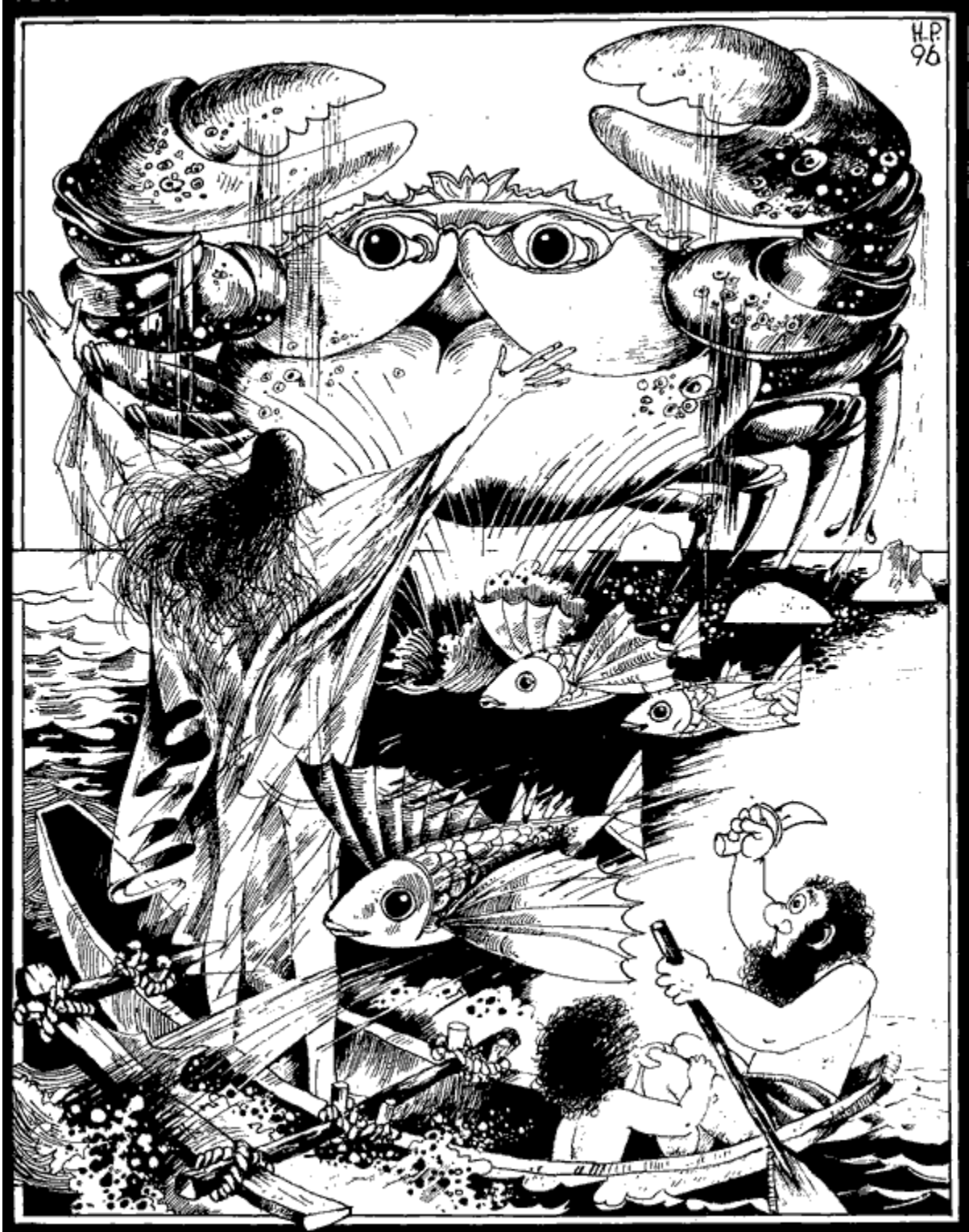
*Искаш ли да идем двама
в къщата на Пау Ама?
Ако искаш, от Джакарта
ще си купим една карта,
но най-точна — не оная
без Пенанг и Сурабая,
без Бангкок и даже без
Черибон и Целебес —
точна, за да има в нея
и Камбоджа и Гвинея;
и тогаз ще вземем влака
от Борнео до Малака,
ще направим малък тур
с параход до Сингапур,
ще разгледаме тъдява
Филипините и Ява
и от капитана стар —
мой другар от Макасар —
ще измолим да поспре
във Молукското море,
а щом стигнем вече там,
като пресечем Церам,
край брега на Саравак
ще намерим един знак,
който казва: „Пау Ама
беше тука, но го няма“.*

Но за да извършиш това пътешествие, трябва да вземеш един Атлас (това е най-хубавата книжка с картинки на света) и в картата на Югоизточна Азия да потърсиш и намериш всички имена на острови и градове. В стихотворението те са малко разбъркани, но това е, за да се намират по-мъчно и за да може да станат стихчетата. Ако ти не знаеш да четеш, помоли някой друг да ти ги покаже на картата.

Тази рисунка представлява как ракът Пау Ама се скрива в Морето, докато Върховният магьосник говори с Човека и с неговото малко Дете-дъщеря. Върховният магьосник е седнал на своя Магически престол, загърнат в своя Магически облак. Трите цвята пред него са трите Магически цвята. На върха на хълма можеш да видиш Големия слон и Голямата крава, и Голямата костенурка, които отиват да играят, както Върховният магьосник им е казал. Кравата има гърбица, защото в някои места на света сега има крави с гърбици, а в Голямата крава трябваше да се съдържат всички крави за в бъдеще. Под хълма са животните, които още не знаят на каква игра ще трябва да играят. А по хълма можеш да видиш Големия тигър, който се усмихва на Големия кокал; а също така Големия лос и някои Големи дребни животинчета. Останалите животни са на другия склон на хълма и не могат да се нарисуват. Малката къща на хълма е Голямата малка къща. Върховният магьосник я направи, за да покаже на Човека как да си прави къща, когато му дотрябва. Змията, която се е увила около островърхата могилка, е Голямата змия — тя говори с Голямата маймуна и те си казват една на друга лоши думи. Човекът е много увлечен в разговора си с Върховния магьосник, а малкото Дете-дъщеря гледа как Пау Ама се измъква. Пау Ама е издутото нещо най-отпред. В онези времена той не беше обикновен рак, а Цар на раците, затова изглеждаше по-иначе. Това, което прилича на наредени тухли, зад Човека, е Големият Миш-маш или Лабиринт. Когато Човекът свърши да говори с Върховния магьосник, ще влезе в Големия Миш-маш, няма как! Знакът върху камъка, на който Човекът е сложил единия си крак, е Магически знак.

Под картинката съм нарисувал отделно Трите магически цвята, разбъркани в Магическия облак. Цялата картина представлява изобщо Тайнствена медицина и Загадъчна магия.

Тази рисунка показва как Пау Ама се издига над морето, висок като дима на три вулкана. Тях не ги нарисувах, защото Пау Ама беше колкото тях. Той сега се мъчи да направи Магия, но нали е само един глупав Цар на раците, не може да направи нищо. Както е застанал, вижда се, че е само крака, клещи и черупка. Лодката отпред е лодката, с която Човекът, неговото Дете-дъщеря и Върховният магьосник са отплавали от брега на реката Перак. Морето е така черно и развълнувано, защото Пау Ама току-що е изскочил от Пусат Тасек. Пусат Тасек е, разбира се, под водата и не можах да го нарисувам. Човекът размахва своя къдрав „крис“ срещу Пау Ама, а малкото Дете-дъщеря си седи спокойно на дъното на лодката. То знае, че щом е с татко си, нищо лошо не може да му се случи. Върховният магьосник стои прав на другия край на лодката и почва да прави Магия. Той е оставил своя Магически престол на морския бряг и е съблякъл дрехите си, за да не ги намокри, а също и Магическия облак, за да не се прекатури лодката. Дългото нещо, което прилича на една втора лодка до голямата лодка, се казва „равновесник“; той представлява една дървена греда, която е свързана с лодката и ѝ помага да не се прекатури. Такива лодки „кану“ имат всички рибари в Малая. Те са издълбани от един ствол и имат единствено весло на задната си част.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.